

певного рівня добробуту, економічні агенти мають можливість спрямовувати частину поточного доходу на заощадження. Тому об'єктом заощадження виступає деяка частина поточного доходу [2].

Загалом заощадження домогосподарств відіграють надзвичайно важливу роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Серед вітчизняних науковців роль особистих заощаджень найбільш ґрунтовно дослідив та всеохоплююче висвітлив у своїх численних працях відомий учений М. Савлук, який стверджує, що фінансове значення заощаджень домогосподарств полягає у забезпеченні необхідними ресурсами функціонування фінансового ринку (адже лєвова частка заощаджень населення трансформується в інвестиції саме через механізм фінансового ринку) [3].

Заощадження, виконуючи свою відтворювальну функцію, через механізм фінансового ринку, відіграють вирішальну роль у процесі створення доданої вартості та розширеного відтворення.

Література:

1. Рамський А. Ю. Інвестиційний потенціал заощаджень фізичних осіб та механізми його реалізації / А. Ю. Рамський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №5. – С. 173–178.

2. Дука А. Потенціал заощаджень та їх ресурсотворююча роль у забезпеченні інноваційного розвитку економіки / А. Дука // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : cyberleninka.ru

3. Савлук М. Грошові заощадження населення як ресурс фінансового ринку // Роль грошових заощаджень населення в розбудові економіки України : матеріали науково-практичної конференції 19 лютого 2002 року; [наук. ред. А. А. Мороз]. – К.: КНЕУ, 2002. – 208 с.

Дідора Ольга

ст. гр. ФУПОМ-22

Тернопільський національний економічний університет

oliadidora@ukr.net

Науковий керівник – к. е. н., доцент Савчук С. В.

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

В умовах бюджетної децентралізації активізується роль місцевих бюджетів, зокрема у забезпеченні ефективного соціально-економічного розвитку як окремих територій, так і держави загалом. Місцеві бюджети є важливим джерелом фінансування багатьох сфер життєдіяльності і

територіальних громад, оскільки за рахунок їхніх коштів на місцевому рівні фінансуються заклади освіти, культури, охорони здоров'я, засоби масової інформації, здійснюються видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, а також відбувається фінансування різноманітних молодіжних програм, видатків на упорядкування населених пунктів, програм розвитку агропромислового комплексу, комунальної сфери [6]

Відтак здійснення видатків місцевих бюджетів безпосередньо пов'язане із рівнем задоволення інтересів широкого кола населення, що в результаті впливає на соціальні процеси в країні, тобто, на рівень суспільного добробуту населення, освіченості, на забезпечення медичними послугами, послугами у сфері культури і мистецтва, фізичної культури і спорту та ін. Саме соціально-культурні пріоритети у витрачанні бюджетних коштів на сучасному етапі міжбюджетного реформування виступають першочерговими у реалізації бюджетної політики на місцевому рівні [1].

У фінансовій науці, за роллю видатків місцевих бюджетів у забезпеченні соціального-економічного розвитку окремих територій, їх, як правило, поділяють на такі групи:

1) видатки на економічну діяльність (розвиток житлово-комунального господарства, будівництва, сільського, лісового та рибного господарства, транспорту та інших послуг пов'язаних з економічною діяльністю);

2) видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення (надання соціальних пільг та допомог окремим верствам населення, інші соціальні заходи);

3) видатки на фінансування соціальної сфери (забезпечення функціонування закладів культури і мистецтва, освіти, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту) [3].

Вагоме значення у зміцненні фінансової основи місцевих органів влади відіграє склад видатків місцевих бюджетів та механізм їхнього фінансування.

Якщо аналізувати сучасні тенденції здійснення видатків місцевих бюджетів України, то варто відмітити, що видатки загального фонду місцевих бюджетів (без урахування коштів, що передаються до державного бюджету) у 2016 р. загалом профінансовано у обсязі 149,8 млрд. грн., що на 71,4 млрд. грн. (або на 91%) більше, ніж у 2015 р. Незважаючи на щорічне зменшення упродовж 2011–2016 рр. частки видатків місцевих бюджетів у структурі видатків Зведеного бюджету України, однак вже у 2016 р. спостерігалось зростання зазначеного показника на 0,1%, у порівнянні із 2015 р., який відповідно склав 42,8% [2].

Як свідчить вітчизняна практика, у 2016 р. видатки загального фонду місцевих бюджетів України за функціональною бюджетною

класифікацією видатків та кредитування зросли за такими основними функціями:

- освіта – на 26,9 млрд. грн., або на 98,57%;
- охорона здоров'я – на 15,9 млрд. грн., або на 85,2%;
- соціальний захист та соціальне забезпечення (в тому числі за рахунок трансфертів із державного бюджету) – на 22,5 млрд. грн., або на 120,47%;
- духовний і фізичний розвиток населення – на 2,8 млрд. грн., або на 82,85%;
- економічна діяльність – на 0,3 млрд. грн., або на 28,51% [2].

Впровадження процесів бюджетної децентралізації в Україні обумовлює необхідність жорсткої економії бюджетних коштів, їх оптимізації. Оскільки недостатньо профінансованими залишаються як видатки на економічну діяльність, так і інші видатки соціального спрямування [4]. Адже видатки місцевих бюджетів повинні відповідати, в першу чергу, пріоритетам соціально-економічного розвитку відповідних територій та спроможності державних та місцевих органів влади акумулювати достатній обсяг доходів для максимального задоволення потреб громадян. Тому, варто погодитись, що для ефективного соціально-економічного розвитку територій необхідним є забезпечення оптимізації видатків місцевих бюджетів шляхом:

- формування місцевих бюджетів з урахуванням пріоритетних напрямків фінансування, тобто розробка цільових програм відповідно до рівня розвитку територій;
- здійснення оцінки результативності виконання бюджетних програм в контексті удосконалення програмно-цільового методу бюджетування ;
- щоквартального звітування виконання програм для швидкого реагування на зміну показників;
- посилення відповідальності виконавців за обсяг та якість наданих послуг місцевими органами влади;
- проведення громадських слухань та активного залучення громадськості до бюджетного процесу.

Крім того, стосовно фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів окремих сфер функціонування територій:

- покращення механізму надання соціальних пільг шляхом впровадження адресного підходу до різних категорій громадян;
- впровадження системи «єдиного вікна» при здійсненні різних видів виплат соціальної допомоги та наданні соціальних пільг населенню;
- ліквідація окремих пільг шляхом реорганізації професійних пільг та обмеження певного контингенту отримувачів;
- сприяння розвитку добровільного медичного страхування для залучення додаткових джерел фінансування видатків на охорону здоров'я;

– оптимізація мережі установ дошкільної та загальної середньої освіти в сільських населених пунктах, а також забезпечення їхнього технічного переоснащення;

– здійснення поступового переходу з бюджетного фінансування закладів культури до її самофінансування та впровадження комерційного розрахунку [5].

Таким чином, визначальний вплив місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток територій дає підстави констатувати, що місцеві бюджети відіграють важливу роль і у забезпеченні макроекономічної стабільності, а також є інструментом реалізації фінансової і, зокрема, бюджетної політики. Оскільки кошти місцевих бюджетів спрямовуються як для міжбюджетного вирівнювання в контексті забезпечення фінансової спроможності територій, так і для фінансування розвитку місцевого господарства, суспільних послуг соціального спрямування, заходів у сферах житлового будівництва, благоустрою, проведення правоохоронних заходів тощо. Зважаючи на істотну залежність дохідної частини місцевих бюджетів від наданих трансфертів з Державного бюджету України, місцевим органам влади в умовах обмеженості бюджетних коштів доцільно вживати заходи щодо підвищення ефективності управління бюджетними коштами на місцевому рівні, що сприятиме підвищенню якості життя населення та збільшенню темпів соціально-економічного зростання територій.

Література:

1. Василик О. Д. Державні фінанси України: підруч. / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. - К.: Центр навч. літератури, 2004. - 608с.
2. Звітність про виконання Державного та місцевих бюджетів України за 2015–2016 рр. (за даними Державної казначейської служби України) [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
3. Письменний В. В. Місцеві фінанси: навч. посіб. / В. В. Письменний. Тернопіль: Економічна думка, ТНЕУ, 2012. 200 с.
4. Савчук С. В. Вдосконалення планування та фінансування видатків місцевих бюджетів у сучасних умовах / С. В. Савчук // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Сер. Економіка. - 2010. - Вип. 13. - С. 39-47.
5. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: в 3 т. / ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. К.: Фенікс, 2008.
6. Швець В. Я. Нагальні проблеми місцевих бюджетів та шляхи їх подолання: погляд практика / В. Я. Швець // Регіональна економіка. - №3. - 2014. - С.192-196.